

PM Rotel IX, (Dnr KS 2024/253)

Betänkande Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Remisstid den 31 maj 2024

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har remitterat utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Utredningen föreslår att målet för livsmedelsberedskapen ska vara att säkerställa att hela befolkningen över tid har tillgång till nödvändiga livsmedel vid en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Utredningen föreslår därför att Livsmedelsverkets roll som sektorsansvarig myndighet förtydligas genom ett uttalat ansvar för att leda arbetet med att samordna åtgärder inom livsmedelsberedskapen. Inom detta ansvar bör Livsmedelsverket samordna arbetet med att identifiera sårbarheter och kritiska beroenden som påverkar förutsättningar för livsmedelsberedskapen. Utredningen bedömer att landets livsmedelsberedskap bör regleras i en lag och lämnar därför ett författningsförslag – Förslag till lag om livsmedelsberedskap. Eftersom utredningen bedömer att kommunen är den aktör på lokal nivå som har bäst förutsättningar att vidta livsmedelsberedskapsåtgärder föreslås kommunen få uppgifter genom denna lag.

Vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen eller en överhängande risk för en sådan störning ska kommunerna vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen. Kommunen ska även verka för att informationen till befolkningen samordnas i fråga om allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.

Stadsledningskontoret ser positivt på utredningens förslag i stort och välkomnar en utredning på detta område. Utredningen har dock grovt underskattat behovet av finansiering för de uppgifter som föreslås åläggas kommunerna.

Förskolenämnden välkomnar utredningen och bedömer att flera av förslagen som återfinns i utredningen kan bidra till att livsmedelsberedskapen generellt ökar i Sverige.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer utredningen som gedigen och instämmer i utredningens förslag om att Livsmedelsverket får uppgiften att leda omställningen inom livsmedelsberedskapen.

Servicenämnden är positiv till förslaget och anser att föreslagna åtgärder mycket väl kan höja den nationella livsmedelsberedskapen och i förlängningen bidra till att öka kris- och krigsberedskapen på en nationell, såväl som kommunal nivå.

Socialnämnden är överlag positiv till att det tas fram en gemensam nationell inriktning i frågan om livsmedelsberedskap, och att kommuners ansvar tydliggörs.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till förslagen i utredningen. De lyfter vidare fram att det pågår ett projekt avseende livsmedelsberedskap i stadens skolor redan idag.

Äldrenämnden anser att utredningen har lämnat förslag som, om de genomförs, bidrar till att öka Sveriges livsmedelsberedskap och därmed förmågan att klara ut såväl frestida kriser som värsta tänkbara scenarion.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget och menar att utredningens förslag ligger i linje med det arbete som redan har påbörjats inom Stockholms stad.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget och menar vidare att förslagen i utredningen ligger i linje med det arbete som Stockholms stad redan har påbörjat.

Södermalms stadsdelsnämnd är positiv till utredningens innehåll. Det är angeläget att Sverige har system för livsmedelsförsörjning och beredskap som bygger på motståndskraft då detta är en kritisk förmåga för att skydda civilbefolkningen.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 efterlyser mer fokus på att stärka småskalig livsmedelsproduktion. De saknar också en diskussion om de behov som finns vad gäller att införa mer hållbara system för livsmedelsproduktion som även inbegriper ett aktivt arbete med ekosystem och klimatförändringar.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag välkomnar utredningen om livsmedelsberedskap för en ny tid.

Beredskapsfrågorna behöver ta en större plats i samhället i en tid där vi ser stora hot mot livsmedelsförsörjningen, inte minst på grund av klimat- och miljökrisen, men även på grund av säkerhetsläget såväl globalt som i vårt närområde. Stockholms stad har därför redan påbörjat ett arbete för att stärka sin beredskap gällande livsmedel inom stadens verksamheter.

Att kommunerna föreslås få ett ansvar för livsmedelsberedskapsåtgärder på lokal nivå är rimligt. Däremot är det uppenbart att kommunernas kostnader för dessa åtgärder kommer att vara långt mycket större än vad utredningen har kommit fram till. Således behöver förslagen om finansiering ses över så att kommunernas nya ansvarsuppgifter täcks av statsbidrag.

I utredningen och dess förslag saknar jag ett tydligt klimatperspektiv. Att beredskapsfrågorna har kommit högt upp på agendan kopplat till coronapandemin och det ryska invasionskriget mot Ukraina är nödvändigt. Men beredskapsfrågorna är också centrala utifrån de klimatförändringar som sker och som kommer att påverka livsmedelsproduktionen både nationellt och globalt.

The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) slår fast att det är mycket troligt att världens matsystem kommer att påverkas markant av de pågående klimatförändringarna. Stockholms stad behöver tillsammans med berörda myndigheter, näringslivet och civilsamhället verka för och utreda möjligheten att successivt öka den regionala självförsörjningsgraden av livsmedel och hur staden kan bidra till den. Frågorna berör också i högsta grad den nationella nivån, där vi behöver komma framåt för att kunna nå en stark livsmedelsberedskap. Tyvärr är detta perspektiv som jag saknar i utredningen.

I övrigt hänvisar jag till stadens promemoria som svar på remissen.

Stockholm den 29 maj 2024

Åsa Lindhagen

Bilaga

Betänkandet – Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8), dnr KS
2024/253-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

De senaste årens oro i världen, med Rysslands invasion av Ukraina, kriget i Mellanöstern men även Sveriges inträde i NATO har satt svensk beredskap på prov. Att rusta och förbereda samhället och människor vid en händelse av krig eller katastrof är därför en högt prioriterad fråga.

Här borde Stockholm tillsammans med sina förvaltningar och bolag arbeta långsiktigt och proaktivt för att bygga upp och återställa en god livsmedelsberedskap. För att kunna säkerställa mat och vatten för stadens befolkning sätter höga krav på både fysisk och strategisk planering och därför ser vi ett stort behov av ett djupare samarbete mellan stadens olika förvaltningar men även tillsammans med livsmedelsbranschen.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) som är likalydande Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo enligt följande.

Utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) pekar ut en rad nya uppgifter för Sveriges kommuner. Befolkningens försörjningsbehov ska analyseras, distributionen av livsmedel planeras för att fungera i krissituationer och åtgärder vidtas för att upprätthålla tillgången till livsmedel.

Betänkandet lyfter fram upprätthållandet av den inre marknaden och handeln som den enskilt viktigaste åtgärden för att säkerställa livsmedelsförsörjningen samtidigt som kommunerna måste vidta de åtgärder som behövs för att upprätthålla måltidsverksamheter i exempelvis skolor, även under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen. En starkt svensk självförsörjningsgrad är en förutsättning för detta.

Det är därför av stor vikt att Stockholm som landets huvudstad och största kommun gör det som är möjligt för att bidra till höjda produktionsnivåer av svenska livsmedel. Kommunen måste nyttja det effektiva verktyg som upphandlingar är. Ett mål om 100 procent svenskt vid stadens matupphandlingar där så är möjligt skulle vara ett oerhört viktigt bidrag. Livsmedel baserade på svenska råvaror och producerade enligt svenska krav på miljö, arbetsmiljö och djurskydd ska vara förstahandsvalet när det är klimatsmart och/eller kan bidra till att stärka den svenska självförsörjningen. Det innebär självklart inte att vi ska stoppa inköp av råvaror och livsmedel som inte produceras i Sverige, såsom bananer eller kaffe.

Stockholms stad och Sveriges övriga kommuner bör också köpa in och servera mer viltkött i sina verksamheter. Detta är ytterligare ett viktigt bidrag till att stärka livsmedelsberedskapen på längre sikt. Förutom att viltkött är närproducerat är det ett

faktum att exempelvis gäss, dovvilt och vildsvin ställer till med omfattande skador för svenska lantbrukare, med minskade skördar som följd.

Ärendet

Det har under flera decennier saknats en nationell planering för livsmedelsberedskap i Sverige. Hotbilden har breddats och blivit mer komplex och det säkerhetspolitiska läget har avsevärt försämrats. Utredningen menar därför att åtgärder som stärker livsmedelsberedskapen inte längre kan anstå och lämnar en rad förslag för stärkt livsmedelsberedskap.

Utredningen föreslår att målet för livsmedelsberedskapen ska vara att säkerställa att hela befolkningen över tid har tillgång till nödvändiga livsmedel vid en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Med nödvändiga livsmedel avser utredningen livsmedel som tillgodoser befolkningens behov av energi.

Med livsmedelsberedskap avser utredningen verksamhet som syftar till att upprätthålla livsmedelsförsörjning som är nödvändig för befolkningens överlevnad, för att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och för att bidra till det militära försvarets förmåga.

Verksamhet inom livsmedelsberedskap bedrivs av ett stort antal aktörer, från primärproduktion till dagligvaruhandel. Utredningen föreslår därför att Livsmedelsverkets roll som sektorsansvarig myndighet förtydligas genom ett uttalat ansvar för att leda arbetet med att samordna åtgärder inom livsmedelsberedskapen i Sverige. Inom detta ansvar föreslås Livsmedelsverket samordna arbetet med att identifiera sårbarheter och kritiska beroenden som påverkar förutsättningar för livsmedelsberedskapen. Exempelvis föreslås att Livsmedelsverket får i uppdrag att kartlägga livsmedelsbutikernas förmåga att motstå allvarliga störningar och tillsammans med berörda aktörer identifiera åtgärder för att upprätthålla distributionen av nödvändiga livsmedel.

Störningar i utrikeshandel kan få stora konsekvenser för den inhemska produktionen och Sverige har tidigare haft omfattande beredskapslager för att hantera långvariga störningar. Idag saknas lagerhållning för beredskapsändamål helt. Därför föreslår utredningen att ett regelverk om beredskapslagring inom jordbruket införs. Jordbruksverket föreslås få ansvaret att denna beredskapslagring ombesörjs.

Utredningen konstaterar att offentliga måltider är en viktig samhällsfunktion som en femtedel av befolkningen är beroende av för ett eller flera av dagens mål mat. Staten, regioner och kommuner bör därför bedriva ett systematiskt arbete i syfte att upprätthålla måltidsverksamheten även under allvarligt störda förhållanden. Utredningen slår inte fast hur lång period med störningar i livsmedelsförsörjningen som kommunen (och andra aktörer) ska ha förmåga att hantera utan anger att det ska finnas förmåga över tid och att förmågan ska uppnås genom ett systematiskt arbete.

Utredningen anser att enskilda bör ha livsmedel motsvarande minst en veckas förbrukning. Befolkningens kunskap om vad en lägre servicenivå från samhället innebär bör öka. Regeringen bör överväga att ge MSB och Livsmedelsverket i uppdrag att föreslå insatser i syfte att förbereda befolkningen på situationer med

livsmedelsbrist. Det kan till exempel handla om förslag till anpassad kost baserad på nödvändiga livsmedel.

Utredningen bedömer att landets livsmedelsberedskap bör regleras i lag och lämnar därför författningsförslag i form av Förslag till lag om livsmedelsberedskap. Eftersom utredningen bedömer att kommunen är den aktör på lokal nivå som har bäst förutsättningar att vidta livsmedelsberedskapsåtgärder föreslås kommunen få uppgifter genom denna lag. Nedan följer en beskrivning av dessa uppgifter.

Kommunerna föreslås få i uppgift att analysera de behov som kan uppstå för befolkningen i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. I analysen ska kommunen beakta sådana grupper av personer inom kommunens geografiska område som kan behöva hjälp med livsmedel i ett tidigt skede. Utredningen anser att Livsmedelsverket ska lämna stöd till den analys som kommunerna behöver göra. Exempelvis ska Livsmedelsverket uppdras att ta fram riktlinjer för hur en övergripande uppskattning av befolkningens behov ska göras.

Vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen eller en överhängande risk för en sådan störning föreslår utredningen att kommunerna ska vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen. I första hand ska planeringen handla om att så långt som möjligt upprätthålla ordinarie livsmedelsdistribution. Planeringen bör dock också avse situationen att en eller flera livsmedelsbutiker inte kan saluföra livsmedel. Det kan då handla om att utse platser för alternativ livsmedelsdistribution till befolkningen. Detta förutsätter samverkan med bland andra livsmedelsdistributörer. Utredningen lämnar förslag på åtgärder som kommunen kan vidta för detta ändamål, exempelvis ingå avtal med frivilliga försvarsorganisationer för stöd i måltidsleveranser och inrättande av så kallade Service- och trygghetspunkter (SoT-punkter).

I utredningen föreslås vidare att kommunen ska verka för att informationen till befolkningen samordnas i fråga om allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen.

För att säkerställa att kommunernas arbete med livsmedelsberedskap enligt den nya lagen utförs föreslås Livsmedelsverket, i egenskap av sektorsansvarig myndighet, få i uppdrag att följa upp detta arbete. Livsmedelsverket ska i denna uppgift samverka med länsstyrelsen.

Utöver denna löpande uppföljning föreslås att kommunen på begäran från länsstyrelsen ska lämna information om: försörjningsbehovet för befolkningen, förutsättningarna för distribution av nödvändigt livsmedel och kommunens behov av statliga och internationella resurser.

Utredningen konstaterar att den föreslagna lagen om livsmedelsberedskap får konsekvenser för kommunerna i form av nya uppgifter och förslaget innebär således en inskränkning i det kommunala självstyret. Utredaren bedömer dock inskränkningen som ringa då den föreslagna regleringen ger kommunerna ett förhållandevis stort utrymme att själva utforma hur uppgifterna ska lösas. Utredaren

menar vidare att inskränkningen är motiverad med hänsyn till de ändamål som ska uppnås och därmed ska ses som godtagbar utifrån proportionalitetsprincipen.

Utredaren föreslår att kostnaden för livsmedelsberedskapen ska belasta statsbudgeten och bedömer att den sammantagna kostnaden uppgår till en miljard kronor per år vid utgången av nästa totalförsvarsbeslutsperiod. Den föreslagna lagen ålägger kommunerna uppgifter som bedöms medföra merkostnader för kommunerna. I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen bör kommunerna kompenseras för dessa kostnader. Utredningen uppskattar att kommunernas samlade kostnader uppgår till 250 miljoner kronor per år, beräknat på 0,5-1 årsarbetskraft.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, förskolenämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	8
Förskolenämnden.....	11
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	12
Servicenämnden	13
Socialnämnden.....	16
Utbildningsnämnden.....	17
Äldrenämnden	18
Farsta stadsdelsnämnd	20
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	20
Södermalms stadsdelsnämnd	21
Kommunstyrelsen råd för Agenda 2030.....	23
Reservationer m.m.....	27

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är välkommet med en utredning om livsmedelsberedskap och ser positivt på utredningens förslag i stort.

Stadsledningskontoret instämmer med utredaren om att kommunen är den mest

lämpade aktören att vidta livsmedelsberedskapsåtgärder på lokal nivå och att inskränkningen i det kommunala självstyret därför får betraktas som nödvändig för lösandet av dessa uppgifter. Stadsledningskontoret konstaterar dock att utredningen tycks sakna djupare insikter i kommunernas förutsättningar för lösandet av dessa uppgifter och att detta har lett till att utmaningar har underskattats.

Stadsledningskontoret instämmer i att upprätthållande av den offentliga måltidsverksamheten är en viktig del av befolkningens livsmedelsförsörjning. För att upprätthålla en redundant måltidsberedskap i stadens samhällsviktiga verksamheter bedömer stadsledningskontoret att det är nödvändigt att skapa en viss beredskapslagring i anslutning till verksamheterna. Ett sådant arbete påbörjades därför redan 2023. Stadsledningskontoret kan dock konstatera att lagerhållning för mer än en veckas behov skulle innebära stora investeringar både för livsmedel och för lagerverksamheten i sig.

Stadsledningskontoret bedömer att uppgiften att analysera befolkningens behov och identifiera grupper som är i behov av tidiga insatser kan göras utifrån underlag rörande kommunens demografi som staden redan idag har tillgång till. Detta tillsammans med det stöd som Livsmedelsverket föreslår lämna avseende uppskattning av befolkningens behov bedöms kunna utgöra en god grund för vidare planering.

Stadsledningskontoret bedömer att uppgiften att planera för distribution av nödvändiga livsmedel genom att så långt som möjligt upprätthålla ordinarie livsmedelsdistribution är en uppgift som Stockholms stad redan omhändertar i kontinuitetshantering av samhällsviktig verksamhet. Staden ska så långt det är möjligt bedriva sin samhällsviktiga verksamhet och genom att den upprätthålls bör det vara möjligt för livsmedelsbutikerna att tillhandahålla nödvändiga livsmedel till befolkningen. Det förutsätter dock att livsmedelsbutikerna har viss egen kontinuitetshantering som inte finns reglerat idag.

Stadsledningskontoret ser därför positivt på att Livsmedelsverket föreslår få i uppdrag att se över livsmedelsbutikernas förmåga att motstå allvarliga störningar. Stadsledningskontoret vill påtala vikten av att även störningar i elförsörjning och betalningstjänster kontinuitetshanteras av livsmedelsbutikerna.

Stadsledningskontoret konstaterar att uppgiften att upprätthålla försörjningen av nödvändiga livsmedel när flertalet livsmedelsbutiker inte längre kan saluföra livsmedel går utöver kommunens nuvarande ansvar. Stadsledningskontoret bedömer därför att arbetet initialt skulle vara mycket resurskrävande. Utredningen listar ett antal tillvägagångssätt för kommuner att omhänderta uppgiften men stadsledningskontoret bedömer att dessa inte lämpar sig utifrån Stockholms stads förutsättningar. Utredningen föreslår till exempel att kommunen upprättar så kallade SoT-punkter vilket bygger på en koncentration av kommunal service till en plats där det finns både en stor livsmedelsbutik och drivmedelsstation. Sådana platser finns inte i någon större utsträckning inom Stockholms stads geografiska område och skulle därför inte kunna utgöra grund för stadens planering för distribution av nödvändiga

livsmedel. Stadsledningskontoret har noterat att kommunernas trygghetspunkter nämns i flera statliga myndigheters vägledningar och även i försvarsberedningens delbetänkande Kraftsamling (december 2023) som en lösning på ett stort spektrum av utmaningar som kan förekomma under fredstida kriser och höjd beredskap. Det är dock viktigt att komma ihåg att kommuner inte har en lagstadgad uppgift att inrätta sådana och därmed inte heller har fått statlig finansiering för ändamålet. Det finns därför inte heller en entydig tolkning av vilken service som ska finnas vid en trygghetspunkt i de fall sådana ändå inrättas. Stadsdelsnämnderna ansvarar för driften av Stockholms stads trygghetspunkter, vilka främst är avsedda att under kortare tid fungera som informationspunkter. Det vill säga en på förhand känd plats dit invånare och andra som vistas i staden kan ta sig för att få information om händelsen, samt i viss mån värme, vatten, möjlighet att ladda telefon, vila, möjlighet till personhygien, och enklare omplåstring.

Utredningen föreslår att kommuner ska använda sig av frivilliga försvarsresurser, sk Frivilliga resursgrupper (FRG) för att distribuera nödvändiga livsmedel. FRG är ett koncept som utvecklats av Sveriges Civilförsvarsförbund och verksamheten regleras inte i lag eller förordning men har sitt ursprung i den kommunala hemskyddsorganisationen som reglerades i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar. Enligt Civilförsvarsförbundet kan konceptet FRG jämföras med en lokal beredskapsorganisation som verkar i fredstida kriser och under höjd beredskap. FRG-grupper består av medlemmar ur de frivilliga försvarsorganisationerna, vilka enligt förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet bedriver frivillig försvarsverksamhet. Stadsledningskontoret har utrett frågan om kommuners möjlighet att teckna avtal med frivilliga försvarsorganisationer och konstaterat att kommuner inte omfattas av förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och bedömt att det saknas arbetsrättsliga förutsättningar att bilda frivilliga resursgrupper för kommunens behov.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning att Livsmedelsverket bör få till uppgift att följa upp kommunernas arbete men vill betona vikten av samordning genom länsstyrelsen för att undvika dubbelrapportering och onödig administration.

Stadsledningskontoret konstaterar att uppgiften att samordna information till befolkningen harmonierar med kommunens informationsskyldigheter i övrigt och har inget att invända rörande detta.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning att den föreslagna lagen skulle innebära utökade uppgifter för kommunerna och därmed bör finansieras via statsbudgeten i enlighet med finansieringsprincipen. Stadsledningskontoret bedömer att kostnaderna för Stockholms stad för dessa uppgifter skulle överstiga 0.5 – 1 årsarbetskraft som den föreslagna finansieringen för kommuner skulle innebära om beloppet sprids jämnt över Sveriges 290 kommuner. Samtidigt torde uppgifterna vara omfattande även för mindre kommuner.

Stadsledningskontoret bedömer att planläggning och samordning med livsmedelsdistributörer skulle kräva 1-2 årsarbetskrafter på stadsövergripande nivå

samt initialt minst 1 årsarbetskraft per stadsdelsnämnd (11 årsarbetskrafter) för att omhänderta lokala förutsättningar.

Utöver dessa personalkostnader för planering skulle vissa investeringar behöva göras i till exempel lokaler för beredskapslagring och distribution. I stadens stadsövergripande arbete med att utreda förutsättningar för ett centralt omsättningslager av strategiska varor har enbart kostnaden för viss drift samt personal som en relativt stor kostnad (ca 10 miljoner per år) för Stockholms stad. Denna kostnad skulle behöva räknas upp för att inkludera alla aspekter i utredningens förslag.

Utredningen har inte presenterat något förslag för hur ett eventuellt genomförande av distributionen ska finansieras. Oaktat om staden kan nyttja frivilligresurser i enlighet med förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet eller ej så förutsätts frivilligai denna kontext få ekonomisk ersättning för utfört arbete. Givet att denna förmåga ska kunna upprätthållas över tid kan dessa ersättningar inte anses försumbara. Nyttjandet av frivilligresurser förutsätter också att ett omfattande planeringsarbete genomförts på såväl stadsövergripande som lokal nivå.

Stadsledningskontoret bedömer slutligen att det kommer att uppstå kostnader för ordning och säkerhet i anslutning till distributionen av nödvändiga livsmedel i en situation där invånarna är beroende av stöd från det offentliga. Denna kostnad är svår att uppskatta utan en mer detaljerad analys av distributionens omfattning och kostnader.

Stadsledningskontoret anser att utredningen grovt har underskattat behovet av finansiering av kommunernas uppgifter inom den föreslagna lagen om livsmedelsberedskap.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2024 följande.

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen bedömer att flera av förslagen som återfinns i utredningen kan bidra till att livsmedelsberedskapen generellt ökar i Sverige.

I förslag till ny lag om livsmedelsberedskap framhålls kommuners utökade ansvar under följande rubriker:

- Förberedelser inför allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen
- Åtgärder vid allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen
- Vägledning och uppföljning
- Information

Dessa fyra rubriker och dess paragrafer anser förvaltningen som heltäckande avseende de förberedelser vilka behöver vidtas inför en eventuell störning i livsmedelsförsörjningen (inom kommunens geografiska område).

Dock anser förvaltningen att det finns behov av tydligare direktiv kring tillhandahållandet av dessa livsmedel. I lagförslaget anges att

”Vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen eller en överhängande risk för en sådan störning i kommunen ska kommunen utifrån sina förutsättningar vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen.” Staden är vid inköp beroende av upphandlandade leverantörer, vilka i dagsläget har svårigheter att tillhandahålla de varor som efterfrågas för uppbyggnaden av krislager i kommunala verksamheter.

Då denna förutsättning råder i fredstid kan det innebära utökade svårigheter vid en störning i livsmedelsförsörjningen i en kris eller vid höjd beredskap. Därmed önskas tydligare direktiv kring varifrån livsmedel, som behövs för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel, skulle kunna komma från. Ansvaret bör förslagsvis åläggas Jordbruksverket eller Livsmedelsverket enligt de lagförslag som presenteras i utredningen, alternativt tydliggöras i de uppdrag som föreslås i lagförslagen.

I utredningen framhålls att ”Staden, regioner och kommuner bör bedriva ett systematiskt arbete i syfte att upprätthålla måltidsverksamheter även under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen.” Behovet av en övergripande styrning och strategisk samordning samt en tydlig systematik i arbetet anser förvaltningen vara viktiga framgångsfaktorer för att uppnå goda resultat.

Sammantaget välkomnar förskolenämnden utredningens förslag och anser att förslagen som framförs kan komma att stärka Sveriges, och i förlängningen stadens livsmedelsberedskap vid kris och höjd beredskap.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2024 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande av Elin Hjelmestam (L) , se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Ashna Ibrahim (C), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen bedömer att utredningen är gedigen. Förslaget innebär utökat ansvar för kommunerna, men miljöförvaltningen kan konstatera att förslagen inte medför någon större påverkan på miljö- och hälsoskydds nämndens möjlighet att utföra sitt uppdrag. Förslaget bedöms medföra vissa utökade arbetsuppgifter när det gäller tillsyn av nya anläggningar enligt livsmedelslagen och miljöbalken, men denna arbetsbörda bedöms som liten.

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag att Livsmedelsverket får uppgiften att leda omställningen inom livsmedelsberedskapen samt att ansvara för vägledning och uppföljning av kommunernas arbete.

Dessutom anser förvaltningen att framtida investeringsstöd för reservkraft av butiker och lager ska ligga i linje med klimatmålen och därmed bidra till ett minskat beroende av fossila drivmedel och en mer resilient livsmedelsberedskap som är mindre beroende av importerade insatsmedel.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2024 följande.

Servicenämnden beslutar att besvara remissen med serviceförvaltningens tjänsteutlåtande

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Serviceförvaltningen är positiv till förslaget och anser att föreslagna åtgärder mycket väl kan höja den nationella livsmedelsberedskapen.

Förslaget kan även i förlängningen bidra till att öka kris- och krigsberedskapen på en nationell, såväl som kommunal nivå.

Utredaren föreslår att ett särskilt mål för livsmedelsberedskap införs och att en ny lag om livsmedelsberedskap tas fram. Sammantaget ska det ge en tydlig inriktning för livsmedelsberedskapen.

Livsmedelsberedskapen börjar hos var och en av oss. I utredningen finns ett eget kapitel kring kommunernas ansvar med följande rubriker:

- Den enskildes förmåga bör stärkas
- Kontinuitet i måltidsverksamheter bör säkerställas
- Kommuner ska få ett ansvar för lokal livsmedelsberedskap:

- Analysera befolkningens behov
- Planera för distribution av livsmedel
- Vidta åtgärder vid allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen
- Arbetet bör samordnas med annan planering
- Vägledning och uppföljning (av livsmedelsverket)
- Information
- Föreskrifter
- Ikraftträdande

Dessa rubriker och dess paragrafer anser förvaltningen som heltäckande avseende de förberedelser som behöver vidtas inför en eventuell störning i livsmedelsförsörjningen inom kommunens geografiska område. Förvaltningen anser att det behövs tydligare direktiv kring tillhandahållandet av dessa livsmedel.

Lagförslaget framhåller enligt paragraf 3 (i utdrag) att ”Vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen eller en överhängande risk för en sådan störning i kommunen ska kommunen utifrån sina förutsättningar vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen.” Staden har ett stort beroende till upphandlade leverantörer, vilka i dagsläget har svårigheter att tillhandahålla de varor som efterfrågas för uppbyggnaden av krislager i kommunala verksamheter. I och med dessa förutsättningar i fredstid skulle det kunna innebära svårigheter vid en störning i livsmedelsförsörjningen i en kris eller vid höjd beredskap.

I förslaget pekas också livsmedelsbutiker ut som samhällsviktig verksamhet inom livsmedelsförsörjningen som möjliggör att befolkningen kan införskaffa livsmedel. Det är viktigt att Livsmedelsverket får i uppdrag av Regeringen att kartlägga livsmedelsbutikernas förmåga att motstå allvarliga störningar och tillsammans med berörda aktörer identifiera åtgärder för att upprätthålla distributionen av nödvändiga livsmedel under störda förhållanden. Konkurrensen måste särskilt beaktas så att inte någon aktör får en konkurrensfördel före annan aktör. Detta måste även beaktas på lokal nivå.

Livsmedelsverket föreslås ska ge vägledning åt kommunerna i arbetet med livsmedelsberedskap samt att samordna åtgärder. Serviceförvaltningen anser att det är av yttersta vikt att vägledningen snabbt tas fram och att åtgärder kan samordnas för att inte alla kommuner ska planera på egen kammare och konkurrera om samma resurser i samhället. Vägledningen är också viktig för staden som på grund av dess storlek som driver stora mängder livsmedel, vilket redan idag är en utmaning för stadens livsmedelsleverantör som också är leverantör till många andra kommuner och regioner. Serviceförvaltningen ser därmed en farhåga om förmågan att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel och anser att det behövs tydligare direktiv kring vart livsmedel för att kunna upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel skulle

kunna komma från. Förslagsvis skulle detta kunna åläggas Jordbruksverket eller Livsmedelsverket att tillhandahålla kommuner enligt de lagförslag som även presenteras i utredningen, alternativt tydliggöras i de uppdrag som föreslås i lagförslagen.

Centralt omsättningslager

Serviceförvaltningen har sedan 2023 ett uppdrag att samordna kommunkoncernens arbete med beredskapslager. Sedan 2024 har förvaltningen uppdraget att påbörja etablering av ett centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga. Detta uppdrag ligger i linje med det ansvar en kommun har i enlighet med utredningen gällande livsmedelsförsörjning. Dock finns en otydlighet om det ansvar kommunen har i att tillhandahålla måltider för alla invånare i förhållande till det ansvar den ordinarie livsmedelsförsörjningen ska ha i framtida kriser. Förvaltningen anser därför att utredarens förslag om att näringslivet ska involveras är en avgörande faktor för hur beredskapen i praktiken ska fungera.

Finansiering av kommuners tillkommande uppgifter

Utredaren föreslår att en ny lag om livsmedelsberedskap införs där kommuner åläggs uppgifter som bedöms medföra kostnader för kommunerna. Serviceförvaltningen anser kostnadsökningen kompenseras i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Det är prioriterat att finansieringens storlek och art hanteras skyndsamt för att inte utgöra hinder för kommuners uppbyggnadstakt inom livsmedelsberedskap. Finansieringen behöver även hanteras i synk med övriga pågående utredningar om kommuners och regioners beredskap.

Hur mycket medel staten avsätter för beredskapslager får även bäring på servicenämndens uppdrag om centralt omsättningslager för livsmedel. Serviceförvaltningen anser det vara av vikt att finansieringen utreds skyndsamt då den påverkar faktorer som tex omfattning, hållbarhet, driftskostnader och investeringar i lagerlokaler.

Upphandling och avtalsförvaltning

En viktig del i beredskapen är att säkra sina avtal så att verksamheten alltid kan fungera. Om det blir störningar i produktions- eller leveransleden ger det snabbt problem för livsmedels- och dricksvattenförsörjningen. Därför behöver avtalen mellan beställare och leverantör ta flera aspekter i beaktande kring kontinuitet, funktionalitet och leveransförmåga.

Det finns ett flertal krav kopplat till krisberedskap som kan ställas vid upphandling. Ett exempel är att leverantören ska kunna leverera en viss mängd av en vara och ställa upp med personal eller stöd vid en krissituation. Det finns mycket begränsade möjligheter att ändra redan ingångna avtal, då ett avtal måste innehålla klausuler som tillåter en sådan ändring eller om ändringen inte är väsentlig.

Även om beställaren och leverantören är överens om att ändra ett avtal måste ändringsbestämmelserna i upphandlingsreglerna följas. Ändringar som inte ryms inom ändringsbestämmelserna ska som huvudregel ses som ett nytt avtal och då ska en ny upphandling göras. Om ett befintligt avtal kan ändras eller inte beror alltså på vilka villkor som finns specificerade i det enskilda avtalet. Det är således viktigt att vid tecknande av avtal säkra förhållandena även för beredskap och störningar.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2024 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande av Henrik Falk (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Överlag är nämnden positiv till att det tas fram en gemensam nationell inriktning i frågan om livsmedelsberedskap, och att kommuners ansvar tydliggörs.

Utifrån socialnämndens uppdrag är det positivt att

lagförslaget innehåller skrivningar om att särskilt beakta vilka grupper av personer som kan behöva livsmedel i ett tidigt skede

det finns en beskrivning av vilka grupper som avses och att ekonomiska, fysiska och/eller kognitiva förutsättningar kan påverka förmåga till egen beredskap

vikten av att analysera vilka grupper i befolkningen som riskerar att drabbas särskilt negativt av en livsmedelsbrist framhålls eftersom de inte har förmåga att själva ha en beredskap och därmed kan behöva livsmedel i ett tidigt skede.

Kommunerna ska enligt förslaget för den nya lagen om livsmedelsberedskap åläggas att analysera de behov som kan uppstå för befolkningen i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Kommuner ska också planera för lokal livsmedelsdistribution. Kommunerna ska även, enligt förslaget, vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen eller en överhängande risk för en sådan störning, utifrån sina förutsättningar vidta lämpliga åtgärder för att upprätthålla tillgången till nödvändiga livsmedel för befolkningen i kommunen.

Det saknas i utredningen tydliga direktiv kring tillhandahållandet av nödvändiga livsmedel. Det är oklart om detta ska förtydligas genom att Livsmedelsverket får uppgiften att ge vägledning och följa upp kommunernas arbete med livsmedelsberedskap. Kommunerna kommer att behöva stöd i hur tillgången till nödvändiga livsmedel ska upprätthållas.

Utredningens förslag om en ny lag om livsmedelsberedskap innebär att kommuner åläggs nya uppgifter. Uppgifter med anledning av den nya lagen bedöms medföra kostnader för kommunerna. I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen bör kommunerna kompenseras för dessa kostnader. Finansiering är en förutsättning för att kommunerna ska klara dessa nya åtaganden i enlighet med utredningen och den nya lagens intentioner.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2024 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslagen i utredningen. För att Sverige ska kunna klara av att upprätthålla en försörjning av livsnödvändiga livsmedel till hela befolkningen vid allvarigare störning är en övergripande helhetssyn på problematiken inom sakområdet önskvärd. Därtill är det nödvändigt med en reglering av ansvar och roller i tillhörande lag och föreskrifter.

Vidare har utbildningsförvaltningen i Stockholms stad en måltidsverksamhet som i dagsläget omfattar cirka 114 000 serverade måltider per skoldag. Ett pågående projekt vid förvaltningen avseende livsmedelsberedskap har som mål att säkerställa minst fem dagars uthållighet i måltidsverksamheten, även vid uteblivna leveranser eller andra störningar av allvarlig art, under 2024. Således har förvaltningen redan före utredningens förslag vidtagit åtgärder för att analysera, planera samt säkerställa livsmedelsförsörjningen avseende den samhällsviktiga måltidsverksamheten som förvaltningen ansvarar för till en viss nivå.

Utredningens förslag om ett utökat ansvar för kommuners ansvar stämmer därmed väl överens på den väg som förvaltningen redan slagit in på i egenskap av skolhuvudman.

Utbildningsförvaltningen vill understryka att en del av skolverksamheten bedrivs i regi av enskilda huvudmän vilket gör att det finns ett behov av att uppnå en helhetssyn för hur måltids-verksamheten ska säkras för de elever som går i fristående skolor.

Konsekvenser för barns rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barns rättigheter.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2024 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande livsmedelsberedskap för en ny tid och överlämnar det till kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Hugo Laigar mfl. (alla M), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att utredningen har lämnat förslag som, om de genomförs, bidrar till att öka Sveriges livsmedelsberedskap och därmed förmågan att klara ut såväl fredstida kriser som värsta tänkbara scenario, krig eller krigshandlingar riktade mot Sverige och Stockholm. Även om kommunala ansvarsområden som exempelvis äldreomsorg och förskola inte nämns särskilt bedömer förvaltningen ändå att utredningens förslag stödjer de verksamheter som måste fortsätta fungera också under höjd beredskap.

Ett mål för livsmedelsberedskap

Utredningen föreslår att med livsmedelsberedskap avse verksamhet som syftar till att upprätthålla den livsmedelsförsörjning:

- Som är nödvändig för befolkningens överlevnad.
- Som säkerställer de viktigaste samhällsfunktionerna.
- Som bidrar till det militära försvarets förmåga.

Definitionen av livsmedelsberedskap knyter an till definitionen av såväl civilt försvar som försörjningsberedskap och tydliggör därmed att livsmedelsberedskap är en grundläggande del av totalförsvaret. Utredningen framhåller att livsmedelsberedskap inte ska begränsas till en situation med höjd beredskap. Skälet är att det finns många fredstida krissituationer som kan ge svåra konsekvenser för livsmedelsförsörjningen, bland annat klimatförändringar och smittsamma sjukdomar. Förvaltningen delar denna synpunkt. Redan idag behöver bland annat äldreomsorgens verksamheter ha beredskap att kunna hantera svåra snöoväder som begränsar framkomligheten eller omfattande trafikstörningar som allvarligt stör tillförseln av livsmedel. Stockholm är liksom alla moderna städer, helt beroende av kontinuerlig tillförsel av förnödenheter och en störning i distributionskedjan blir snabbt kännbar.

Lokal kraftsamling för befolkningens överlevnad samt finansiering via statsbudgeten

Kommuner ska få ett lagstadgat ansvar för vissa uppgifter inom livsmedelsberedskapen, bland annat att analysera behov och planera för en lokal livsmedelsdistribution. Tillsammans med utredningens förslag om att livsmedelsberedskapen ska finansieras genom statsbudgeten anser förvaltningen att

detta är en bra uppgiftsfördelning. Ansvar och roller tydliggörs och kommunernas kunskap om befolkningen tas tillvara. Därmed bedömer förvaltningen att det också ges utrymme att tillsammans organisera sig i ett geografiskt område och utveckla den samverkan, för att hantera kriser, som redan finns inom Stockholms län.

Tydlig nationell inriktning och samordning

Utredningen belyser vikten av nationell inriktning och samordning. Förvaltningen ser positivt på utredningens förslag om att Livsmedelsverket ska ansvara för en grundläggande analys och identifiera sårbarheter och beroenden som påverkar förutsättningarna för livsmedelsberedskap. Förvaltningen ser också positivt på utredningens breda beskrivning av vad som kan påverka tillgången till livsmedel. Här nämns bland annat transporter men också vikten av robusta betalningssystem och arbetskraft.

Även om förvaltningen inser en enskild utrednings begränsningar vill den dock påpeka att en samordnande funktion inför en kris inte alltid är detsamma som en samordnande funktion under en kris. Förvaltningen anser därför att det behöver klargöras vilken nationell myndighet som har beslutsmandat att fördela resurser under en pågående kris och inte enbart under förberedelserna.

Ett motståndskraftigt livsmedelssystem samt stärkt förmåga att hantera allvarliga störningar

Förvaltningen välkomnar utredningens tidsperspektiv och insikter om att det tar lång tid att bygga en robust livsmedelsberedskap, liksom de breda perspektiven om vad livsmedelsberedskap innebär. Även om jordbruket och Sveriges livsmedelsindustri idag inte täcker hela Sveriges behov kan det sannolikt göra det efter en viss omställning hos såväl lantbrukare och livsmedelsindustri som hos enskilda medborgare.

Stockholmsområdet bör dock inte endast ses som ett område som behöver tillförsel av bland annat livsmedel från övriga delar av landet. I länet finns flera moderna hamnar och ett väl utbyggt, om än känsligt, väg- och järnvägsnät. Allt detta sammantaget gör Stockholm och dess närliggande kommuner till ostkustens viktigaste område för import av bland annat gödning och drivmedel som kan försörja lantbruk och livsmedelsindustri. Ofta nämns att Stockholm genom att vara huvudstad är viktigt i en konflikt. Logistikkapaciteten är också av strategisk vikt och något Stockholms stad bör ta höjd för i sin beredskapsplanering.

Sammantaget välkomnar förvaltningen utredningens förslag och bedömer att förslagen som framhålls kan komma att stärka Sveriges, och i förlängningen stadens livsmedelsberedskap vid kris och höjd beredskap.

Även om utredningens förslag är viktiga finns det mycket som redan idag kan stärka Stockholms stads, och inte minst äldreomsorgens livsmedelsberedskap. Förvaltningen verkar bland annat för utbyggd reservkraft och är delaktig i det viktiga arbete som utförs utifrån budgetuppdrag om centrala lager.

Förvaltningen ser också möjligheter i att långsiktigt stärka beredskapen då stora delar av stadens vård- och omsorgsboenden inom de närmaste decennierna ska renoveras och nya fastigheter byggas. Här bör kraven på att kunna verka under höjd beredskap omgående arbetas in i planeringen så att bland annat tillgången till reservkraft och lagringsmöjligheter för förnödenheter säkerställs.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss av betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget. Samhället behöver ha en mycket god beredskap för att kunna möta olika typer av kriser. Där är livsmedelsförsörjningen en väsentlig del. Flera av stadens nämnder ska också ha en beredskap för att klara ett grundläggande måltidsbehov för minst sju dygn. Detta är en del av det pågående arbetet med att höja stadens beredskapsförmåga.

Stockholm stad, har som ett led i att stärka kommunens beredskap inom de samhällsviktiga och totalförsvarsviktiga uppdragen påbörjat arbetet med att skapa en sektorsorganisation som ska möjliggöra samordning och utveckling av stadens beredskapsarbete inom ett antal olika sakområden. Sektorsorganisationen följer samma struktur som den nationella sektorsorganisationen. En av dessa sektorer är livsmedelsförsörjning och dricksvatten.

Förvaltningen ser att utredarens förslag ligger i linje med det arbetet som Stockholms stad redan har påbörjat.

I författningsförslaget framgår att kommunen ska ”vidta lämpliga åtgärder”. Där ser förvaltningen att det vore bra med en ytterligare konkretisering kring vad det mer specifikt skulle kunna innebära. Vidare ser förvaltningen stora behov av samordning och samverkan mellan flera olika aktörer för att kunna verkställa en beredskapslagring av livsmedel för upp till tre månader.

Klimat- och miljökonsekvenser

I det fall förslaget blir verklighet kommer det troligtvis att medföra konsekvenser inom miljö- och klimat. Det är dock i det här skedet för tidigt för att kunna dra några slutsatser vad de konsekvenserna skulle kunna bli.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2024 följande.

1. Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget. Samhället behöver ha en god beredskap för att kunna möta olika typer av kriser.

Livsmedelsförsörjningen är en väsentlig del av krisberedskapen. Flera av stadens nämnder ska ha en beredskap för att klara ett grundläggande måltidsbehov för minst sju dygn. Detta är en del av det pågående arbetet med att höja stadens beredskapsförmåga.

I Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning har verksamheter med boende inom äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri infört lager av livsmedel som motsvarar måltider under minst sju dygn. Gällande förskolorna arbetar nu förskoleförvaltningen med att ta fram anvisningar för måltidsberedskap i dialog med stadsdelsförvaltningarna.

Ett av uppdragen i stadens budget 2024 gäller ett centralt beredskapslager: Servicenämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen, förskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna påbörja viss drift av centralt beredskapslager för medicinskt skydds- och förbrukningsmateriel, livsmedel samt vissa förbrukningsmateriel i syfte att höja stadens beredskapsförmåga.

Information om krisberedskap till enskilda hushåll har förmedlats både från staden centralt och från stadsdelsförvaltningen. Det är framför allt information från MSB som används och sprids, med fokus under den årliga Beredskapsveckan.

Förvaltningen anser att förslagen i utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid ligger i linje med det arbete som Stockholms stad redan har påbörjat. I lagförslaget framgår att kommunen ska ”vidta lämpliga åtgärder”. Där ser förvaltningen att det vore bra med en ytterligare konkretisering kring vad det mer specifikt skulle kunna innebära. Vidare ser förvaltningen stora behov av samordning och samverkan mellan flera olika aktörer för att kunna verkställa en beredskapslagring av livsmedel.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2024 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart

Särskilt uttalande av Lars Rottem Krangnes (C), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Erik Ehrs (KD), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltning tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till utredningens innehåll och har följande synpunkter och förslag.

Förvaltningen ansvarar för verksamheter som är beroende av god livsmedelsförsörjning och beredskap. Förskolebarn, personer med funktionsnedsättning och äldre personer, liksom den personal som ger dem stöd behöver kontinuerlig tillgång till livsmedel. Detsamma gäller personer som är aktuella för ekonomiskt bistånd eller andra stödinsatser. Förvaltningen anser att det är angeläget att Sverige har system för livsmedelsförsörjning och beredskap som bygger motståndskraft då detta är en kritisk förmåga för att skydda civilbefolkningen.

Södermalms stadsdelsförvaltning ställer sig bakom följande förslag:

- Att livsmedelsberedskap avser verksamhet som syftar till att upprätthålla den livsmedelsförsörjning som är nödvändig för befolkningens överlevnad. Att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna eller för att bidra till det militära försvarets förmåga. Verksamheter som ingår bedrivs av ett stort antal aktörer så som myndigheter, kommuner och regioner samt enskilda, företag och civilsamhället.
- Att målet för livsmedelsberedskapen är att säkerställa att hela befolkningen över tid ska ha tillgång till nödvändiga livsmedel vid en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen.
- Att målet för livsmedelsberedskapen förs in i en ny lag vars bestämmelser syftar till att uppnå detta mål och att lagen heter lagen om livsmedelsberedskap. Genom lagen införs bestämmelser om kommuners ansvar för livsmedelsberedskap och bestämmelser om beredskapslagring. Att kommuner åläggs att analysera de behov som kan uppstå för befolkningen i kommunen vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen i den nya lagen. Vidare att kommuner ska planera för lokal livsmedelsdistribution.

- Att Livsmedelsverket får uppgiften att ge vägledning och följa upp kommunernas arbete med livsmedelsberedskap.
- Att ett nationellt livsmedelsberedskapsråd inrättas.
- Att livsmedelsbutiker bör vidta beredskapsåtgärder samt att deras förmåga att motstå allvarliga störningar utreds av Livsmedelsverket.
- Att en nationell funktion inom Livsmedelsverket ska bevaka och tidigt upptäcka hot mot livsmedelsförsörjningen
- Att kostnader för livsmedelsberedskap ska belasta stadsbudgeten.

Förvaltning föreslår:

- Att Livsmedelsverket involverar kommuner i arbetet gällande livsmedelsbutikers lokala beredskapsåtgärder så att dessa får en kontinuerlig lägesbild över möjligheter och sårbarheter i sina geografiska områden.

Förvaltning anser att en god livsmedelsförsörjning förutsätter:

- Att länsstyrelsen får i uppdrag att hålla samman en bredare geografisk analys som omfattar alla länets kommuner och att länsstyrelsen är en part som koordinerar tillsammans med Livsmedelsverket.

Förvaltning väljer att inte yttra sig i frågor som rör Jordbruksverket, lagerhållning inom jordbruksområdet eller frågor som rör biodrivmedelproduktionen då dessa inte är kommunala frågor.

Utredningens lagförslag ger kommuner nya uppgifter och innebär vissa inskränkningar i det kommunala självstyret. Utredningen menar att detta är nödvändigt mot bakgrund av betydelsen för befolkningen av att ansvaret för den lokala livsmedelsberedskapen preciseras och lagfästs för kommunerna. Utredningen anser att detta är godtagbart vid beaktande av proportionalitetsprincipen i 14 kap. 3 § regeringsformen. Utredningen bedömer att förslaget får positiva effekter för kommunernas beredskap, och kan stimulera ett systematiskt arbetssätt som tar tillvara kompetenser från flera förvaltningar. Förvaltningen delar utredningens uppfattning i dessa delar.

Kommunstyrelsen råd för Agenda 2030

Kommunstyrelsen råd för Agenda 2030 yttrande daterat den 24 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads kommunstyrelses råd för Agenda 2030 har fokuserat på att läsa betänkandet med avstamp utifrån FN:s globala mål för hållbar utveckling. Allt vi gör som nation bör inte bara hantera de utmaningar vi står inför nu, utan också göra det med sikte på de globala målen som vi vill nå år 2030.

Vi noterar att mål 2 “Ingen hunger: avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättra nutrition samt främja ett hållbart jordbruk” lyfts

fram i betänkandet: “I en uppföljning från 2023 framgår att antalet människor som befinner sig i hunger ökade med 122 miljoner mellan 2019 och 2022. Antalet människor som upplever allvarlig livsmedelstrygghet ökade kraftigt, med 391 miljoner, under samma period. Orsakerna är flera: pandemi, konflikter, klimatförändringar och ökande klyftor.” (s 59). Detta mål är också det mål som vi ser flest paralleller till och där det finns möjligheter att stärka det nuvarande förslaget ytterligare.

Några indikatorer för detta mål som vi anser vara av särskild vikt, och som skulle kunna bidra positivt till vår livsmedelsberedskap om åtgärder identifieras och genomförs är:

2.3 Fördubbla småskaliga livsmedelsproducenters produktivitet och intäkter. Till 2030 fördubbla jordbrukets produktivitet och inkomster för småskaliga livsmedelsproducenter, i synnerhet kvinnor, ursprungsfolk, familj jordbrukare, boskapsskötande nomader samt fiskare, inklusive genom säker och lika tillgång till mark, andra produktionsresurser och insatsvaror, kunskap, finansiella tjänster och marknader samt möjligheter till förädling och sysselsättning utanför jordbruket.

Det betänkande som föreligger nu har ett starkt fokus på det jordbruk som bedrivs idag i Sverige som främst är storskaligt och till stor del också bedrivs i landets södra delar. Vi anser att ett land i kris, oavsett om det är på grund av krig eller klimatförändringar, skulle gagnas av ett diversifierat system för primärproduktion som inte är lika beroende av resurser utifrån (vare sig det är handelsgödsel, stora mängder el/diesel eller utsäde) för att producera livsmedel. Vidare skulle detta möjliggöra ett minskat transportberoende för livsmedelsförsörjningen.

Livsmedelsdistributionen sker i huvudsak med lastbil med ett starkt beroende av specialfordon (50% kylvaror, 10% frysvaror av dagligvaruhandelns årsvolym; SOU 2024:8, s 106) och är därmed mycket sårbar för störning i drivmedelsförsörjning. Att stärka de småskaliga livsmedelsproducenterna i Sverige vore därför också ett sätt att stärka vår beredskap samtidigt som vi arbetar mot de globala målen. Detta bör därför lyftas in i betänkandet. Kommunal upphandling kan möjliggöra för mindre lokala producenter att lägga bud i större utsträckning, bl a genom att anpassa upphandlingens storlek, och därmed ge en mer hållbar grund för livsmedelsförsörjning från närområdet.

2.5 Bevara den genetiska mångfalden i livsmedelsproduktionen. Senast 2020 upprätthålla den genetiska mångfalden av fröer, odlade växter, produktionsdjur och tamdjur samt deras besläktade vilda arter, bland annat med hjälp av välskötta och diversifierade frö- och växtbanker på nationell, regional och internationell nivå. Främja tillträde till samt rimlig och rättvis fördelning av de fördelar som uppstår vid användning av genetiska resurser och därmed förknippad traditionell kunskap, i enlighet med internationella avtal.

Betänkandet avser beredskap för många tänkbara typer av kriser, inklusive sådana som orsakas av exempelvis klimatförändringar och genomgripande störningar i global

livsmedelsförsörjning. Genetisk mångfald är central för att öka resiliensen i livsmedelsproduktionen. Gemensamma genbanker för fröer är bra och viktiga men bästa sättet att bevara utsäde och garantera att en genetisk mångfald bevaras är om detta utsäde också odlas. Att frö-odla är sällan möjligt för ett större jordbruk. Att stötta svensk produktion av utsäde/fröer skulle öka vår beredskap och även innebära att vi får en bank som är lämpad för det klimat vi har och de klimatförändringar som kommer. En stor grupp frö-odlare som är aktiva idag är fritidsodlarna, organiserade bland annat i nationella föreningen Sesam. Fritidsodlare är en resurs som tycks ha glömts bort i betänkandet och som vi återkommer till. Vi tror även att ett mer riktat stöd till småskaliga jordbruk skulle kunna kombineras med att det byggs upp en bank av utsäde lokalt som också används och därmed hålls vid liv och bevaras på bästa möjliga sätt.

2.4 Hållbar livsmedelsproduktion och motståndskraftiga jordbruksmetoder. Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark och jordkvaliteten.

Vi hade gärna sett att detta betänkande även tog chansen att diskutera de behov som finns vad gäller att införa mer hållbara system för livsmedelsproduktion som även inbegriper ett aktivt arbete med ekosystem och klimatförändringar. En sådan diskussion skulle kunna knyta an till EUs nya jordbrukspolitik CAP för 2023-2027 (https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en) som även den fokuserar på att i högre grad lyfta fram de mindre jordbruken och vikten av att ställa om mot mer ekologisk produktion. Vi är medvetna om att detta faller mer under jordbrukspolitik men samtidigt så går det inte att koppla loss en mer hållbar produktion från en robust och resilient livsmedelsberedskap.

I storstäder som Stockholm är antalet jordbruk och primärproducenter begränsat men däremot finns det markyta som skulle gå att ställa om ifall krisen kommer. Och den omställningen behöver diskuteras utifrån ett perspektiv på livsmedelsberedskap. Det betänkande som föreligger har fokus på distribution och produktion i större skala, vilket är nödvändigt men vad som saknas är den potential till primärproduktion som återfinns hos civilsamhället och i viss mån i våra städer. 2011 bedrevs det kommersiell frilandsodling av köksväxter, frukt och bär på totalt 12623 hektar mark (Jordbruksverkets statistikdatabas, https://statistik.sjv.se/PXWeb/pxweb/sv/Jordbruksverkets%20statistikdatabas/Jordbruksverkets%20statistikdatabas__Tradgardsodling__Oversikt/JO0102L01.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=664c813c-9e07-4586-bae4-538185780fec&timeType=from&timeValue=9). Samma år fanns det uppskattningsvis 320000 hektar trädgårdsmark hos privatpersoner i villaträdgårdar, koloniträdgårdar, fritidshus, småhus på jordbruksfastighet (SLU Alnarp/FOR. Fritidsodlingens omfattning i Sverige. Björkman, L. Rapport 2012:8) https://pub.epsilon.slu.se/8905/7/bjorkman_1_120516.pdf. Utöver detta tillkommer

ruderatmark och parkmark som finns i städer. För Stor-Stockholms del så utgjorde villaträdgårdarna 72% av ytan vid samma tidpunkt (Deurell, Lisa, Ayalat, Aysegul. och Ohlsson, Lovisa, Mellanstaden - strategi för hållbar stadsutveckling, Stockholm:Paradiso Arkitekter, 2015). Vi har en outnyttjad potential att snabbt ställa om för en större beredskap, en beredskap som innefattar mer än att ha mat hemma för en vecka vilket också är en beredskap som vi anser på många sätt skulle vara i linje med de indikatorer och det mål som nämns ovan. Det är dessutom en beredskap med potential att stärka civilsamhället som vi vet är av yttersta vikt vid kris.

Fritidsodlingens styrka är att den bedrivs över hela landet, det vill säga primärproduktion i närheten av konsumenten vilket minskar transportbehovet. Den kan bedrivas utan el, handelsgödsel och i princip även med eget utsäde. Den kan självklart inte helt ersätta den storskaliga jordbruksproduktionen och spannmål kommer aldrig att odlas i en villaträdgård. Men redan idag kommer till exempel nästan alla vinbär, hallon och rabarber som konsumeras från våra trädgårdar (Statistik från Jordbruksverket, Statistikrapport 2014:07 <https://jordbruksverket.se/download/18.5b2259aa171e77bf76cce9e8/1588926698571/201407.pdf>). Detta trots att potentialen är underutnyttjad.

Fritidsodlingens svaghet är att det idag saknas kunskap. En livsmedelsberedskap för en ny tid borde därför även inbegripa åtgärder för att bygga upp denna kunskap och dokumentera vad som skulle krävas för att få igång en primärproduktion i liten skala på relativt kort tid och vilken roll civilsamhällets organisationer och kommuner kan spela i detta. I sammanhanget kan också framhållas att fritidsodling visats vara ett sätt att öka integration (SLU Alnarp. Integration genom odling. LTV-fakultetens faktablad 2019:14, https://pub.epsilon.slu.se/25353/1/khalil_s_et_al_210916.pdf) och därmed också kan bidra till att grupper som annars lever i livsmedelsotrygghet och därmed har svårt att säkra en beredskap (SOU 2024:8, sid 56) i ökad omfattning kan förbättra sin situation.

Reservationer m.m.

Miljö- och hälsoskyddsämnden

Särskilt uttalande av Elin Hjelmestam (L)

De senaste årens oro i världen, med Rysslands invasion av Ukraina, kriget i Mellanöstern men även Sveriges inträde i NATO har satt svensk beredskap på prov. Att rusta och förbereda samhället och människor vid en händelse av krig eller katastrof är därför en högt prioriterad fråga. Här borde Stockholm tillsammans med sina förvaltningar och bolag arbeta långsiktigt och proaktivt för att bygga upp och återställa en god livsmedelsberedskap. För att kunna säkerställa mat och vatten för stadens befolkning sätter höga krav på både fysisk och strategisk planering och därför ser vi ett stort behov av ett djupare samarbete mellan stadens olika förvaltningar men även tillsammans med livsmedelsbranschen.

Särskilt uttalande av Ashna Ibrahim (C)

Landsbygds- och infrastrukturdepartementets betänkande ”Livsmedelsberedskap för en ny tid” pekar ut en rad nya uppgifter för Sveriges kommuner. Befolkningens försörjningsbehov ska analyseras, distributionen av livsmedel planeras för att fungera i eventuella krissituationer och åtgärder vidtas för att upprätthålla tillgången till livsmedel. Rapporten lyfter fram upprätthållandet av den inre marknaden och handeln som den enskilt viktigaste åtgärden för att säkerställa livsmedelsförsörjningen. Enligt yttrandet måste kommuner också vidta lämpliga åtgärder för att kunna upprätthålla måltidsverksamheter exempelvis i skolor även under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen.

Centerpartiet i Stockholms stad, har i en motion som lämnades in till kommunfullmäktige 2023, pekat på vikten av att huvudstaden går före i arbetet för att höja produktionsnivåerna av svenska livsmedel. Motionens stadsövergripande mål, om 100 procent svenskt vid matupphandling där så är möjligt, är närmast en förutsättning för att säkerställa livsmedelsförsörjning i stadens verksamheter i kristid. Alltså precis det som Landsbygds- och infrastrukturdepartementet nu menar är kommunens ansvar.

I praktiken innebär Centerpartiets motion att kommunen måste nyttja det effektiva verktyg som upphandlingar innebär för att öka den svenska matproduktionen. Att stadens upphandling av mat ska inrikta sig på det som är producerat enligt svenska produktionsregler samt att svenska livsmedel ska vara förstahandsvalet om det är klimatsmart och stärker den svenska självförsörjningen. Det innebär däremot inte att vi ska stoppa inköp av livsmedel som inte produceras i Stockholm eller Sverige, exempelvis bananer eller kaffe.

Centerpartiet vill också att Sveriges kommuner serverar mer viltkött i sina verksamheter vilket skulle stärka livsmedelsberedskapen ytterligare. Förutom att

viltkött är närproducerat är det ett faktum att exempelvis gäss, dovilt och vildsvin ställer till med omfattande skador i grödor för svenska lantbrukare med minskade skördar som följd. Genom att, som Centerpartiet föreslår i en motion som lämnades in i kommunfullmäktige den 2022, servera mer kött från vilda gäss i stadens verksamheter skulle statusen och efterfrågan för denna utmärkta råvara att öka – med ökade incitament för jägarna att jaga gås som följd. En sådan utveckling skulle i förlängningen gynna den svenska självförsörjningsgraden både avseende viltkött och närodlat spannmål.

Stockholm ska ta ansvar och bidra till att stärka den svenska självförsörjningsgraden. Det är själva förutsättningen för livsmedelsberedskap i en ny tid.

Socialnämnden

Särskilt uttalande av Henrik Falk (C)

Centerpartiet välkomnar Landsbygds- och infrastrukturdepartementets betänkande ”Livsmedelsberedskap för en ny tid”. En motståndskraftig och genomtänkt livsmedelsförsörjning är en av de viktigaste delarna att utveckla i ett modernt civilt försvar. Befolkningens försörjningsbehov ska analyseras, distributionen av livsmedel planeras för att fungera i eventuella krissituationer och åtgärder vidtas för att upprätthålla tillgången till livsmedel. Rapporten lyfter fram upprätthållandet av den inre marknaden och handeln som den enskilt viktigaste åtgärden för att säkerställa livsmedelsförsörjningen. En annan del, som dock inte är lika tydlig i betänkandet är vikten av en konkurrenskraftig och motståndskraftig primärproduktion. De gröna näringarnas betydelse för vår livsmedelsförsörjning och beredskap kan inte nog betonas. Livsmedelskedjan börjar inte i butiken och en god beredskap utgår därför från att hela kedjan behöver finnas och fungera, i vardag, kris och krig.

Enligt betänkandet måste kommuner också vidta lämpliga åtgärder för att kunna upprätthålla måltidsverksamheter exempelvis i LSSboenden och äldreboenden mm även under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen. I dessa verksamheter befinner sig människor som inte klarar sig själva, och som är beroende av stöd från staden, både i vardagen och inte minst i kris och krig. Det är viktigt att staden kan prioritera stöd till dessa personer. Det är därför Centerpartiet i fullmäktige har motionerat om att staden tillsammans med civilsamhället/studieförbund/frivilliga försvarsorganisationer ska öka kunskapen hos befolkningen om hur man klarar sig i upp till sju dagar utan livsmedel, vatten, och värme. Ju fler som klarar detta på egen hand, ju mer fokuserat kan staden arbeta för att stödja de som inte kan klara sig själva, ofta utsatta grupper.

Socialförvaltningen frågar sig hur kommunerna ska göra detta, och det är just det som nu behöver utarbetas. Här behöver staden och förvaltningen inte vänta på att staten ska peka med hela handen. Lösningarna finns närmare än så, om man vågar och vill

tänka nytt. Till viss del kan lager behövas, men det är inte hela lösningen. Vi måste också tänka nytt.

Centerpartiet i Stockholms stad, har i en motion som lämnades in till kommunfullmäktige 2023, pekat på vikten av att huvudstaden går före i arbetet för att höja produktionsnivåerna av svenska livsmedel. Motionens stadsövergripande mål, om 100 procent svenskt vid matupphandling där så är möjligt, är närmast en förutsättning för att säkerställa livsmedelsförsörjning i stadens verksamheter i kristid. Alltså precis det som Landsbygds- och infrastrukturdepartementet nu menar är kommunens ansvar. Vårt län, och kringliggande län har många jordbrukare. Kontakta dom, upphandla av dom i vardagen så den kan driva sin primärproduktion vidare. Knyt avtal med dem för störda förhållanden.

I praktiken innebär Centerpartiets motion att kommunen måste nyttja det effektiva verktyg som upphandlingar innebär för att öka den svenska matproduktionen. Att stadens upphandling av mat ska inrikta sig på det som är producerat enligt svenska produktionsregler samt att svenska livsmedel ska vara förstahandsvalet om det är klimatsmart och stärker den svenska självförsörjningen. Det innebär däremot inte att vi ska stoppa inköp av livsmedel som inte produceras i Stockholm eller Sverige, exempelvis bananer eller kaffe.

Ett annat sätt att säkra livsmedelsförsörjningen är att äta mer av det som naturligt finns i våra skogar. Centerpartiet vill därför att Sveriges kommuner serverar mer viltkött i sina verksamheter, vilket skulle stärka livsmedelsberedskapen ytterligare. Förutom att viltkött är närproducerat är det ett faktum att exempelvis gäss, dovvilt och vildsvin ställer till med omfattande skador i grödor för svenska lantbrukare med minskade skördar som följd. Genom att, som Centerpartiet föreslår i en motion som lämnades in i kommunfullmäktige 2022, servera mer kött från vilda gäss i stadens verksamheter skulle statusen och efterfrågan för denna utmärkta råvara att öka – med ökade incitament för jägarna att jaga gås som följd. En sådan utveckling skulle i förlängningen gynna den svenska självförsörjningsgraden både avseende viltkött och närodlat spannmål.

Stockholm ska ta ansvar och bidra till att stärka den svenska självförsörjningsgraden. Det är själva förutsättningen för livsmedelsberedskap i en ny tid.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C)

Landsbygds- och infrastrukturdepartementets betänkande ”Livsmedelsberedskap för en ny tid” pekar ut en rad nya uppgifter för Sveriges kommuner. Befolkningens försörjningsbehov ska analyseras, distributionen av livsmedel planeras för att fungera i eventuella krissituationer och åtgärder vidtas för att upprätthålla tillgången till livsmedel. Rapporten lyfter fram upprätthållandet av den inre marknaden och handeln som den enskilt viktigaste åtgärden för att säkerställa livsmedelsförsörjningen. Enligt

yttrandet måste kommuner också vidta lämpliga åtgärder för att kunna upprätthålla måltidsverksamheter exempelvis i skolor även under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen.

Centerpartiet i Stockholms stad, har i en motion som lämnades in till kommunfullmäktige 2023, pekat på vikten av att huvudstaden går före i arbetet för att höja produktionsnivåerna av svenska livsmedel. Motionens stadsövergripande mål, om 100 procent svenskt vid matupphandling där så är möjligt, är närmast en förutsättning för att säkerställa livsmedelsförsörjning i stadens verksamheter i kristid. Alltså precis det som Landsbygds- och infrastrukturdepartementet nu menar är kommunens ansvar.

I praktiken innebär Centerpartiets motion att kommunen måste nyttja det effektiva verktyg som upphandlingar innebär för att öka den svenska matproduktionen. Att stadens upphandling av mat ska inrikta sig på det som är producerat enligt svenska produktionsregler samt att svenska livsmedel ska vara förstahandsvalet om det är klimatsmart och stärker den svenska självförsörjningen. Det innebär däremot inte att vi ska stoppa inköp av livsmedel som inte produceras i Stockholm eller Sverige, exempelvis bananer eller kaffe.

Centerpartiet vill också att Sveriges kommuner serverar mer viltkött i sina verksamheter vilket skulle stärka livsmedelsberedskapen ytterligare. Förutom att viltkött är närproducerat är det ett faktum att exempelvis gäss, dovvilt och vildsvin ställer till med omfattande skador i grödor för svenska lantbrukare med minskade skördar som följd. Genom att, som Centerpartiet föreslår i en motion som lämnades in i kommunfullmäktige 2022, servera mer kött från vilda gäss i stadens verksamheter skulle statusen och efterfrågan för denna utmärkta råvara att öka – med ökade incitament för jägarna att jaga gås som följd. En sådan utveckling skulle i förlängningen gynna den svenska självförsörjningsgraden både avseende viltkött och närodlat spannmål.

Stockholm ska ta ansvar och bidra till att stärka den svenska självförsörjningsgraden. Det är själva förutsättningen för livsmedelsberedskap i en ny tid.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande av Hugo Laigar mfl. (M)

Vi moderater välkomnar ett helhetsgrepp om beredskapsfrågorna där omsorgen för de kanske svagaste i samhället bara måste fungera. Förvaltningen lämnar goda inspel i tjänsteutlåtandet. Därutöver önskar vi påpeka att viktiga lärdomar finns från pandemin och de rapporter som följt där efter. Det krävs också övning i praktiken för att säkerställa att det fungerar i skarpt läge.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Lars Rottem Krangnes (C)

Utredningen Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) pekar ut en rad nya uppgifter för Sveriges kommuner. Befolkningens försörjningsbehov ska analyseras, distributionen av livsmedel planeras för att fungera i krissituationer och åtgärder vidtas för att upprätthålla tillgången till livsmedel. Betänkandet lyfter fram upprätthållandet av den inre marknaden och handeln som den enskilt viktigaste åtgärden för att säkerställa livsmedelsförsörjningen samtidigt som kommunerna måste vidta de åtgärder som behövs för att upprätthålla måltidsverksamheter i exempelvis skolor, även under allvarliga störningar i livsmedelsförsörjningen. En starkt svensk självförsörjningsgrad är en förutsättning för detta.

Det är därför av stor vikt att Stockholm som landets huvudstad och största kommun gör det som är möjligt för att bidra till höjda produktionsnivåer av svenska livsmedel. Kommunen måste nyttja det effektiva verktyg som upphandlingar är. Ett mål om 100 procent svenskt vid stadens matupphandlingar där så är möjligt skulle vara ett oerhört viktigt bidrag. Livsmedel baserade på svenska råvaror och producerade enligt svenska krav på miljö, arbetsmiljö och djurskydd ska vara förstahandsvalet när det är klimatsmart och/eller kan bidra till att stärka den svenska självförsörjningen. Det innebär självklart inte att vi ska stoppa inköp av råvaror och livsmedel som inte produceras i Sverige, såsom bananer eller kaffe.

Stockholms stad och Sveriges övriga kommuner bör också köpa in och servera mer viltkött i sina verksamheter. Detta är ytterligare ett viktigt bidrag till att stärka livsmedelsberedskapen på längre sikt. Förutom att viltkött är närproducerat är det ett faktum att exempelvis gäss, dovvilt och vildsvin ställer till med omfattande skador för svenska lantbrukare, med minskade skördar som följd.

Ersättaryttrande av Erik Ehre (KD)

Erik Ehre ställer sig bakom det särskilda uttalandet från Centerpartiet